

גליונות לעיון כפרשת השבוע
ערכים נידו נחמה ליבוביץ
י"ל ע"י מוסד חרדה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסדרות נשי מזרחי באמריקה

ויצא (תשי"ו)

כ"ח י"ג

א. שאלות נדיוקים ברש"י :

- (1) ע' ד"ה ויצא יעקב (א) מה קשה לו?
(ב) השרה מקומנו לבראשית ל"ט א' רש"י ד"ה ויוסף הורד וגם לשמוח א' א' רש"י ורמב"ן שם. מה המשומן בשלש המקומות?
(ג) המחאימים דברי רש"י כאן לדבריו בשמוח א' א' או לדברי הרמב"ן?
(ד) באר את לשון רש"י כאן "על ידי שבבניל ע...".
לבוש האורה ר' מרדכי יפה: שמעתי מקשין ומחמיהין על רש"י שכאן מביא ראיה מן (רות א' ו') וזחצא מן המקום, משמע ששם הוא פשוט יותר לפרש ולכן מביא ראיה מהחם (=משם) על הכא (על מקומנו כאן) ושם (רות) גבי "וחצא מן המקום" פירש ג"כ כמו שפרש כאן וסיים דבריו "וכן גבי ויצא יעקב", משמע דהכא הוא פשוט ומביא ראיה מהכא להחם... הסבר על פי דרך פרושי רש"י בכמה מקומות - וגם בפרקנו - שאין מקום לקושיה זו?
- (3) "וילך חלוצה מה קשה לו?"
(4) "ויפגע עד לבוש האורה פירשו קשה לרש"י, איך נוכל לומר לשון "ויפגע במקום", שאין לשון "פגיעה" מונחה אלא בשני בני אדם או בעלי חי שפוגעים זה בזה, כסדה הולך לשם והאחד בא כנגדו, אבל כשהאחד עומד במקומו והאחד הולך אליו, כמו שהוא בענין יעקב הבא למקום, אין זה נקרא "פגיעה" אלא "ביאה" או "הגעה אליו".
הסבר, כיצד תירא רש"י קושיה זו בהביאו את שני הפסוקים מיהושע: פ"ז ז'; ד"ט ז"א?
לפי דעה כמה ממפרשי רש"י אין רש"י מביא שני פרושים או מדרשים לקושיה אחת, אלא אם כן אין אחד מהם מתוך את קושיהו כל צרכה.
ע' שאלון חולדות תש"ד שאלה ב1, שאלון פנחס תש"ד ב1, וירא תש"ה שאלה ג1.)
הסבר, למה מביא רש"י כאן שני מדרשי חז"ל ואינו מסתפק באחד?

א. ויצא

5) "ורבחינו דרשו"

ב. חלום יעקב י"ב - ל"ג.
אברבנאל מקדים: "המראה הזה שהגיע ליעקב, דאוי שנדע מה ענינו והוראחו. והנה ראינו בו דעות חלוקות, וכמה מדרשות דרשו במראה הזה." והנה לפניך דעות אחדות מדרש תנחומא ויצא: אמר ר' שמואל בר' נחמנן אלה שרי אומות העכו"ם, שהראו לו הקבה"ו ליעקב אבינו שר של בבל עולה לך עוקים (שליבים) ויורד, ושר מדי 52 ויורד, ושל יון מאה ויורד ושל אדום עולה ולא ידע כמה, באוחה שעה נתיירא יעקב אבינו ואמר: "שמה לזה אין לו ירידה?" אמר לו הקבה"ו (ירמיה ל'): "ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחה ישראל, ככיכול אפילו אחת רואהו עולה ויושב אצלי - משם אני מורידו שג' (עובדיה א) אם תגביה כנשר ואם בין כוטבים שים קנר, משם אורידך באום ה'".
תנחומא שם (וכן ויקרא רבה כ"ט): א"ר ברכיה: הראה הקבה"ו ליעקב שרו של בבל עולה ויורד ושל מדי עולה ויורד ושל יון עולה ויורד ושל אדום עולה ויורד, אמר הקבה"ו ליעקב: "יעקב, למה אין אחת עולה?" באוחה שעה נתיירא אבינו יעקב ואמר: "כשם שיש לאלו ירידה, כך אני יש לי ירידה?" א"ל: "אם אתה עולה, אין לך ירידה?" לא האמין ולא עלה. ו"ש בן יוסיבט היה דורשו: (תהלים ע"ח): "בכל זאת חטאו עוד ולא האמינו בנפלאותיו". א"ל הקבה"ו: אלו עליה ותאמנה (נוסח ויקרא רבה: "אלו האמנה ועליה" - ושים לב!), לא היחה לך ירידה לעולם, אלא הואיל ולא האמנה, הרי בניך משתעבדיך בהללו ד' מלכויות בעולם הזה. א"ל יעקב: "יכול לעולם?" א"ל: "אל תירא עבדי יעקב ואל תחה ישראל, כי הנני מושיעך מחרוק ואח זרעך מארץ שבים, מגליא ומאספנכיא ומחבורחיה. ושבי יעקב - מבבל ושקט - ממדי, ושאגן - מיון, ואין מחירודו מאדום. (והשוה רמב"ם הלכות יסודי התורה ז' הלכה ג': הדברים שמודיעים לנריא במראה הנבואה, דרך משל מודיעין לו למיד יחקק בלבו פחרון המשל במראד הנבואה וידע מה הוא, כמו הסולם שראה יעקב אבינו ומלאכים עולים ויורדים בו והוא היה משל למלכויות ושעבודן.) (והשוה רמב"ן בר' ט"ו ד"ה י"ב אימה השכה).
רש"י י"ב ד"ה עולים ויורדים; ד"ה נצב עליון.

- 1) מה בין הדעות השרונות הנ"ל ואיזו מהן מחאימה ביקוחר להמשך פרשחגו?
2) הסבר את פרטי החלום לפי פירושו הראשון של המדרש. כמה:

החלום פחרונן	החלום פחרונן	החלום פחרונן
הסולם	המלאכים	?
שלבי הסולם	עולים	?